

Uit: Kwartaalblad 61 Het Drentse Landschap

De kerk van Oud Avereest

Olav Reijers*

In Overijssel en toch Drents. De bewoners langs de Reest hadden lak aan grenzen. Zij die woonden in Drenthe staken bijvoorbeeld het riviertje over om in Overijssel, in Oud Avereest, te kerken. Tot op de dag van vandaag behoort een deel van de bewoners aan de Drentse zijde tot de Hervormde gemeente van Oud Avereest. Zij laten zich ook begraven op het aangrenzende kerkhof.

Op oude kaarten heet het pad tussen De Wildenberg en Oud Avereest het 'Dooddragerspad', het bruggetje over de Reest draagt nog steeds de naam 'Kerkvonder'. Dit pad is nog altijd intact en staat garant voor een prachtige wandeling door het beekdal.

Het oude kerkenpad waarlangs de Drentse bewoners over de Reest de kerk konden bereiken, bestaat nog steeds en begint vlak achter de kerk.

De Reest is van oorsprong een veenriviertje dat het water uit het grensgebied van Drenthe en Overijssel afvoert naar het Meppelerdiep. In de middeleeuwen raakt het Reestdal permanent bewoond wanneer zich boeren vestigen op de schaarse zandhoogten.

Aan de zuidzijde reiken twee dekzandruggen tot aan het riviertje die zo groot zijn dat er kleine nederzettingen konden ontstaan, IJhorst en Avereest. Zij krijgen in de 13^e eeuw een eigen kerkje, waarschijnlijk allebei gesticht vanuit het klooster Zwartewater bij Hasselt (Ov). Deze kerkjes bedienen het hele Reestdal, zowel de Drentse als Overijsselse kant. De naam Avereest (over de Reest) wijst al op een heel nauwe band met de bewoners van de Drentse kant.

Opbouw en afbraak

De 13^e-eeuwse kerk heeft tot 1635 bestaan. Het gebouw was zo bouwvallig geworden dat het toen is ingestort. De inkwartiering van soldaten die bezig waren met de aanleg van de vlakbij gelegen Ommerschans zal niet bijgedragen hebben aan de bouwkundige staat van het kerkje. Er ontstond direct een discussie of het maar niet verplaatst moest worden naar de Ommerschans; dat scheelde de soldaten een stuk reistijd. Uiteindelijk kreeg de Ommerschans een eigen kerkgebouwtje en de kerk van Avereest werd herbouwd.

In de 19^e eeuw herhaalde de geschiedenis zich. Het gebouw bevond zich opnieuw in treurige conditie en de discussie over herstel of verplaatsing laaide weer op. Nu wilde het jonge Balkbrug aan de Dedemsvaart het kerkje wel opnemen. De kerkvoogdij hield de poot stijf en schreef een brief aan de Provincie dat het een verhuizing niet zou accepteren. Dat maakte indruk. Het kerkje bleef in Oud Avereest en de voogdij maakte zich op voor herstel.

De predikant, Gerrit de Koning, had echter andere plannen. Hij wilde een nieuwe kerk en bood daarvoor het stuk grond naast de pastorie aan, honderd meter van de oude kerk vandaan. En aldus werd besloten. In 1852 stond er een gloednieuwe kerk terwijl in datzelfde jaar de oude kerk voor afbraak werd verkocht. Er rest nu niets meer van, een deel van het kerkhof is er overheen aangelegd.

Authentiek

De kerk van Oud Avereest is een sober bakstenen gebouw, aangelegd in een T-vorm, met grote rondboogvensters in de wanden. De ingangen zijn eenvoudig omlijst. Twintig jaar later is aan de achterzijde een consistoriekamer aangebouwd. Het interieur, nog bijna helemaal authentiek, straalt

dezelfde eenvoud uit. De banken dateren waarschijnlijk uit de stichtingstijd, het orgel is iets later geplaatst, in 1866 door J. van Loo. In 1903 is het nog eens uitgebreid met een bovenwerk. De akoestiek is prachtig. In de kerk worden bijna maandelijks concerten gehouden en regelmatig kloppen zanggroepen aan die het gebouw willen gebruiken voor repetities. Er zijn zelfs verschillende CD-opnamen gemaakt in de kerk.

Klokkentoren

Het meest in het oog springt de houten klokkentoren die de voorgevel bekroont. De oude kerk had geen toren maar wel een klokkenstoel waarin twee 17^e-eeuwse klokken hingen. De kerkvoogden hadden bedacht dat de oudste klok uit 1636 mee kon naar de nieuwe kerk en wilden de andere klok, uit 1698, verkopen. Burgemeester en wethouders van de gemeente waren echter van mening dat zij de rechtmatige bezitter van de klokken waren omdat de burgerlijke gemeente, zoals bijna overal gebruikelijk, eigenaar was van de oude klokkentoren. De ruzie werd geschikt en voortaan hingen er twee klokken in de nieuwe toren. Deze was daar echter niet op gebouwd. Met het gewicht van een extra klok werd het luiden een hachelijke zaak zodat de toren al in 1874 vervangen moest worden door een zwaardere constructie. Toch hangt er nu maar één klok in de toren. Beide klokken waren in de Tweede Wereldoorlog geroofd en alleen de klok uit 1698 kwam onbeschadigd terug.

De pastorie was deels boerderij. De extra inkomsten waren broodnodig voor de dominee om in zijn eigen levensonderhoud te voorzien.

Hoe verder?

Voor de derde keer leek de geschiedenis zich te herhalen. De Hervormde gemeente van Oud Avereest is per 1 januari samen gegaan met de Gereformeerde kerk in Balkbrug en gaan samen verder door het leven als één protestantse gemeente, aangesloten bij de Protestantse Kerk Nederland. Beide kerkgebouwen zijn echter aan de kleine kant voor de eredienst en daarom, jawel, werd er weer gesproken over een nieuw kerkgebouw in Balkbrug. Gelukkig is besloten beide gebouwen te restaureren en ze beurtelings te gebruiken voor de dienst. Hopelijk kunnen we nog lang genieten van de bijzondere kerk te Oud Avereest op deze mooie plek.

** Drs. O. Reijers is directeur van Drents Plateau.*

Stichting Het Drentse Landschap behartigt ook de belangen van Stichting Oude Drentse Kerken.

Foto's: Drents Plateau